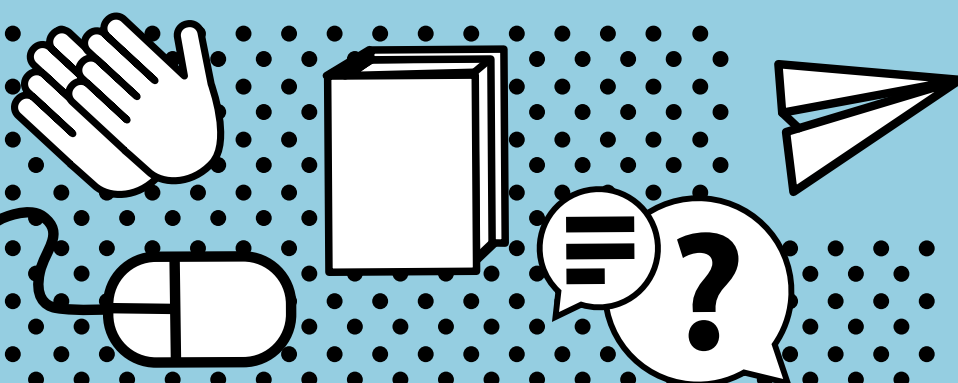

EEN GOED VERHAAL

MAKEN WE SAMEN

HET NATIONALE BIBLIOTHEEKCONGRES OP 12 JUNI IN HET BEATRIX THEATER IN UTRECHT

NETWERKAGENDA 2024-2027 OFFICIEEL GELANCEERD!

Vandaag is het zover: de langverwachte **Netwerkagenda 2024-2027** is officieel beschikbaar – zowel gedrukt als online. Onze ambitieuze agenda vormt het kompas voor het landelijk bibliotheeknetwerk en vloeit voort uit het Bibliotheekconvenant 2024, ondertekend door bibliotheek- én overheidspartijen: KB, VOB, SPN, OCW, IPO en VNG.

De Netwerkagenda is van, voor en door het bibliotheeknetwerk en beschrijft hoe gezamenlijk invulling wordt gegeven aan de drie maatschappelijke opgaven. De koers is duidelijk: meer samenwerking, meer impact. Wat gebeurt er al? Wat kan beter? En waar willen we samen naartoe? Deze agenda geeft richting, scherpste en ambitie.

Kortom: een mijlpaal voor het bibliotheeknetwerk én de samenleving. De toekomst begint nu! Bekijk de agenda op bnetwerk.nl/netwerkagenda

BREAKING NEWS:

Kabinet investeert structureel 50 miljoen in Bibliotheek *op school* en BoekStart

Het kabinet stelt structureel geld beschikbaar voor de Bibliotheek *op school*, oplopend tot 50 miljoen per jaar vanaf 2028. Dat maakten demissionair minister van OCW Eppo Bruins en demissionair staatssecretaris Mariëlle Paul op 11 juni in Gouda bekend.

“Dit besluit is een bekroning van wat we samen met scholen, bibliotheken en kinderopvangorganisaties al jarenlang doen,” glundert Tamar van Gelder, directeur-bestuurder van Stichting Lezen. “Dankzij deze

structurele verankering kunnen we blijven bouwen aan wat écht verschil maakt in de leesontwikkeling van kinderen.” Het geld zal vanaf 2027 worden verdeeld tussen scholen en bibliotheken. Bibliotheken kunnen de structurele financiering inzetten voor samenwerking met scholen, kinderopvang (BoekStart), lerarenopleidingen of met het mbo. Van Gelder: “Met de investering wordt het belang van een rijke (meer)talige leesomgeving met goede boeken en deskundige begeleiding onderstreept. Het kabinet zet hiermee een grote stap richting een geletterde samenleving.”

Schrijver/journalist Peter Zantingh over waarom de Bibliotheek nergens moet aanvoelen als een kledingwinkel, waar meteen iemand op je afstapt.

>> Lees verder op pagina 3

Janneke Baken (DOK): ‘We zijn verbinders. En dat doen we met één doel: kansengelijkheid vergroten.’

>> Lees verder op pagina 5

Kim Pillen (TrendsActive): ‘De sleutel tot relevantie in een veranderende wereld ligt bij de mens zelf.’

>> Lees verder op pagina 8

‘We zijn weer in beeld als essentiële voorziening’

“Wees trots op wat we met elkaar hebben bereikt.” Die boodschap wil netwerkmanager Erna Winters graag meegeven aan alle medewerkers en vrijwilligers in het land. Want trots zijn, dat zijn we in bibliothekenland niet zo gewend – terwijl daar alle reden toe is. “De Bibliotheek is weer in beeld als essentiële voorziening.”

Wat houdt jouw werk als netwerkmanager in?

“Ik leg verbinding tussen de vele partijen, initiatieven en samenwerkingen rond de drie maatschappelijke opgaven uit het Bibliotheekconvenant en de Netwerkagenda. Vanuit het convenant en de agenda bieden we landelijke ondersteuning aan wat er lokaal gebeurt. Mijn 24 jaar ervaring als bibliotheekdirecteur komt daarbij goed van pas.”

Hoe kijk je terug op de vorige Netwerkagenda?

“Het Bibliotheekconvenant en de Netwerkagenda hebben enorm geholpen om aan gemeenteraden uit te leggen wat de Bibliotheek betekent voor de lokale gemeenschap. Heel goed gelukt is de uitbreiding van dienstverlening voor (jonge) kinderen, zoals BoekStart en Bibliotheek op school. En er is nog veel meer: goede doorgaande leeslijnen, de gezinsaanpak rondom geletterdheid, de talloze Taalhuizen. De groei van vijftien IDO's in 2019 naar een kleine 800 in 2024 is natuurlijk ook een spectaculair succes.”

Wat had nog beter gekund?

“Ik zie nog meer mogelijkheden voor het organiseren van debatten en lezingen. In de nieuwe agenda lanceren we de term *leerecosysteem*. Daarbinnen onderzoekt een bibliotheek samen met partners in stad of dorp welke vormen van samenwerking nodig zijn en welke rol je pakt om inwoners naar passend aanbod te leiden. Ook de rol van bibliotheken op het gebied van AI kan nog verder ontwikkeld worden.”

Kunnen de bibliotheken dit allemaal aan?

“Het piept en het kraakt soms, vooral bij de kleinere en financieel minder daadkrachtige bibliotheken. Het speelveld is breed: van bibliotheken met minder dan 10 tot meer dan 300 medewerkers. Daarom zeggen we: iedereen draagt naar vermogen bij. Niet elke bi-

‘Voordat je aan maatschappelijke impact kunt werken, moeten de voorwaarden op orde zijn’

bliotheek heeft dezelfde slagkracht, maar elke directeur zet zich met hart en ziel in. Ik zie veel ambitie.”

Hoe gaan de bibliotheken nu verder?

“Het nieuwe Bibliotheekconvenant zet de lijn van het vorige voort. De drie grote maatschappelijke opgaven

blijven leidend: Geletterde samenleving, Participatie in de informatiesamenleving en een Leven Lang Ontwikkelen. Daarnaast is een bibliotheekopgave benoemd: de basis garanderen.”

Wat zijn wat jou betreft de rollen van de bibliotheek?

“Bibliotheken hebben in verschillende situaties een andere rol. Op het gebied van de Geletterde samenleving zijn ze zelf expert of ontwikkelaar. Maar op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen zijn er veel aanbieders, zodat je als bibliotheek meer een faciliterende rol hebt. Dat vraagt om samenwerking met lokale partners. Deze rolverdeling krijgt meer aandacht in de nieuwe Netwerkagenda.”

Wat houdt de extra opgave ‘de basis garanderen’ in?

“Voordat je duurzaam en professioneel aan maatschappelijke impact kunt werken, moeten de voorwaarden op orde zijn. Zonder scholingsaanbod of goede website loop je al snel vast. Daarom zijn er zes landelijke netwerktaken benoemd: zorgen voor een actuele collectie, klantbenadering en marketing, innovatie, kennis en kwaliteit, netwerkinfrastructuur en investeren in werknemers en vrijwilligers. Met deze landelijke taken gaan we de lokale bibliotheken nog beter ondersteunen.”

Wat wil jij de lezers van deze krant meegeven?

“Laat je inspireren. Wees trots op wat we hebben bereikt. Er wordt gigantisch veel werk verzet. Steeds meer mensen ontdekken de Bibliotheek weer als een essentiële voorziening in de maatschappij. Nu gaan we weer nieuwe stappen zetten. Ik hoop dat mensen bij het lezen van de Netwerkagenda zeggen: yes, hier ga ik mee aan de slag.”

ADVERTENTIE

Online handiger worden?

Ontdek wat je allemaal kan

bibliotheek.nl de Bibliotheek

Wie leest heeft een goed verhaal

CIJFERS*

- In 2023 organiseerden de 133 bibliotheekorganisaties samen bijna **406.000 activiteiten**, een stijging van 32% ten opzichte van 2022.
- Bijna twee derde van de leden in 2023 is jonger dan 18 jaar. Opvallend is de **groei van 16%** in de leeftijdscategorie 18 tot 20 jaar.
- Bibliotheken leenden in 2023 **53,6 miljoen keer een boek uit**, 2% meer dan in 2022. Daarnaast werden 5,5 miljoen e-books en 2,3 miljoen luissterboeken uitgeleend via de online Bibliotheek.
- In 2023 werkten **7.900 mensen in loondienst** bij een bibliotheek (+5%), en waren er **26.000 vrijwilligers** actief (+5%).
- Nederland telde in 2023 **1.261 bibliotheeklocaties**, waaronder 762 vestigingen en 157 servicepunten.

* Bronnen: Centraal Bureau voor de Statistiek, KB, Bibliotheeknetwerk en de Rijksoverheid.

OVER DE
GELETTERDE
SAMENLEVING

We zien de Bibliotheek als een essentiële partner om lezen vanaf de vroegste jeugd te stimuleren. Daarom zorgen wij dat ieder kind automatisch lid wordt. We streven ernaar dat in het primair en voortgezet onderwijs de Bibliotheek *op school* overal beschikbaar is. Daarnaast breiden wij het verrijkende aanbod voor jongeren in elke bibliotheek verder uit, zodat kinderen volop kunnen profiteren van het aanbod.

CIJFERS*

- In Nederland hebben ongeveer **3 miljoen mensen** tussen de 16 en 75 jaar moeite met lezen, schrijven en/of rekenen.
- 42% van de mensen** die alleen basisonderwijs gevolgd hebben, is **laaggeletterd**. Dit percentage neemt sterk af naarmate het onderwijsniveau stijgt.
- Percentage Nederlandse 15-jarigen dat **niet het PISA leesniveau-2** behaalt, is in 2023 **33%**. Dit aantal neemt jaarlijks fors toe, vooral onder leerlingen vmbo b/k/gemengde (80% van de Nederlandse leerlingen).
- Uit het PISA-onderzoek blijkt dat de gemiddelde toetsscore leesvaardigheid de afgelopen vier jaar in Nederland met **5,4% is gedaald** (van 485 naar 459). We presteren in Nederland het laagst ten opzichte van OESO en EU14.

* Bronnen: PISA, Bibliotheeknetwerk, Stichting Lezen, Pharos

INVESTEREN IN DE THUISTAAL

EINDHOVEN – Door een toename van het aantal internationals in Nederland groeit ook het aantal kinderen met Nederlands als tweede taal. Bibliotheken in en rond Eindhoven stimuleren de ontwikkeling van de moedertaal. “Bij meertalige kinderen verloopt de taalontwikkeling anders”, vertelt Ineke Noordhuizen namens de Bibliotheken Eindhoven, Veldhoven, Helmond-Peel, De Kempen en Dommeldal. “Meer aandacht voor de thuistaal zorgt ervoor dat een kind zich veiliger voelt in de klas. Het zorgt er ook voor dat een kind beter en sneller leert. Bovendien helpt investeren in de thuistaal bij het leren van het Nederlands.” Met het programma Van Alle Talen Thuis wordt ingezet op professionalisering van onderwijsprofessionals en leesmediaconsulenten. Ook levert het programma kinderboeken in verschillende thuistalen aan scholen en bibliotheken in de Brainportregio. Dit zijn boeken uit het land zelf, waarin zowel de taal als de cultuur tot uiting komen. Noordhuizen: “In deze regio worden thuis 94 talen gesproken: van Pools via Thais tot Tigrinya.”

Noordhuizen is dik tevreden met de resultaten tot nu toe. “Ouders zijn blij dat ze hun kinderen kunnen voorlezen in hun thuistaal. Nog een voordeel: kinderen kunnen in de klas over deze boeken praten. Zo leren ze meer over andere culturen, en dat bevordert het burgerschap.” De opgedane kennis wil Noordhuizen graag breder delen. “Inmiddels hebben we een titellijst met begeleidende informatie van meer dan 3.800 boeken. Je wil dat ouders en kinderen die makkelijk kunnen vinden. Ook is er een toolkit met concrete activiteiten over hoe je de boeken kunt gebruiken.”

Peter Zantingh:

‘Je kan niet
meten wat
je niet ziet’

VAN ONZE CORRESPONDENT - Het is een vrijdagmiddag in juni. Mieke Franssen, manager vestigingen bij de Bibliotheek Utrecht, loopt de bieb tegenover het winkelcentrum van Overvecht binnen. Ze verontschuldigt zich; ze was de tijd even vergeten. Ze was thuis bezig met het meerjarenplan, waarin ze tegenover de gemeente de ambities en doelstellingen voor de volgende vier jaar probeerde te verantwoorden. Ze zit er “vol in”, zegt ze als ze eenmaal zit: het vinden van de juiste balans tussen enerzijds “een goede analyse en een concrete doelstelling” en anderzijds weten dat nu eenmaal niet alles te plannen is, dat je onderweg moet bijsturen en soms ook gewoon “de deur moet openzetten, je ogen openhouden en inspelen op dingen die helemaal niet in je plan passen”.

Evenwichtsoefening

Precies die spanning zal iedere beleidsmaker van de bieb voelen. De Bibliotheek is, zoals Fransen het formuleert, een “grote, op processen gerichte organisatie die meer opdrachten krijgt” en “de druk voelt om maatschappelijke middelen goed in te zetten en niet zomaar een beetje te freewheelen”. Zo van: nou, het kost een paar ton en wij weten ook niet zo goed wat je er dan precies aan hebt. Het is voor de Bibliotheek een evenwichtsoefening tussen wat wel te meten is (zoals het aantal bezoekers, leden, uitleningen, reserveringen en georganiseerde evenementen) en, zoals Fransen het zegt, de dingen die je “nooit zal kunnen opschrijven, noteren, bijhouden of tellen”. Want natuurlijk zijn die dingen er ook, en zouden die net zo goed, of des te meer, het nut van de Bibliotheek bewijzen.

Het verschil betekenen

Een deel van wat de Bibliotheek voor elkaar krijgt, móét daarom ongrijpbaar en onzichtbaar zijn, beaamt Fransen. Achter haar rug kunnen nu twee mensen elkaar ontmoeten en elkaars leven veranderen. Op een

van de pc’s op de tafel langs het raam oefent iemand voor het theorie-examen: het kan het verschil betekenen tussen of hij over een paar weken wel of niet zijn rijbewijs haalt. Een studente, net ontvlucht aan haar drukke sociëteit, kan hier aan de leestafel ineens inzien hoe buurtbatterijen de energietransitie kunnen bespoedigen. Een lezing over het koloniale verleden van Nederland kan iemand ertoe zetten er tegenover vriendinnen over te beginnen. Het is niet meetbaar hoe het familie-epos waarmee iemand naar buiten loopt (of het kookboek met een recept voor courgettegazpacho) resoneert en doorwerkt in het leven van degene die er zonder de bibliotheek niet mee in aanraking was gekomen.

Gezien en ongezien

De spanning tussen gezien en ongezien speelt ook op een ander niveau. Hier in Overvecht, waar soms overlast is, zorgt toezichthouder Zafer ervoor dat hij wie binnenkomt even begroet. Het is een mix tussen ‘fijn dat je er bent’ en ‘ik zie je’, zegt Fransen: “Je gezien voelen draagt bij aan veiligheid en stuurt je gedrag.” Maar in de grote vestiging op de Neude, het vlaggenschip van de Bibliotheek Utrecht, is het juist een “verademing”, ervaren ze zelf als bezoeker, “dat je er niet alleen bent, maar je ook niet actief hoeft te verhouden tot anderen”. Nergens moet de Bibliotheek aanvoelen als een kledingwinkel, waar meteen iemand op je afstapt: hoi, hallo, goedemiddag, kan ik je ergens bij helpen? Ondertussen moet die ene bezoeker die een sluimerende behoefte heeft en er zonder hulp niet uitkomt weer wél gezien worden.

Prikkelen

Het is beschikbaar maken, met zachte hand de goede kant op sturen, niet opdringen of opleggen. Een beetje zoals de Amerikaanse schrijver John Steinbeck, die alle boeken waarvan hij hoopte dat zijn zoons die zouden lezen bij elkaar zette achter een kastdeur die hij met een grote sleutel op slot draaide. Hij zei dat de boeken in die kast geheimen bevatten. De sleutel ‘verstopte’ hij boven op de kast, maar zo dat hij er zeker van was dat zijn jongens het zagen. Die slopen dus uit zichzelf elke nacht met een zaklamp de trap af om de kast te openen en werken van Mark Twain en Samuel Taylor Coleridge mee te nemen om in bed te lezen, naarstig op zoek naar de geheimen waar hun vader het over had. Beschikbaar maken, prikkelen, de goede kant op laten kijken en er dan op vertrouwen dat het buiten je zicht op z’n plaats valt – ook dat is een taak van de Bibliotheek.

OVER PARTICIPATIE IN DE INFORMATIE- SAMENLEVING

We vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen in de informatiesamenleving. Daarom vergroten wij het bereik van de Informatiepunten Digitale Overheid en werken wij nauw samen met het onderwijs om digitale geletterdheid te vergroten. Daarnaast bouwen wij onze rol uit in het bevorderen van democratie en digitaal burgerschap, zodat echt iedereen mee kan doen in de informatiesamenleving.

CIJFERS*

- De digitale vaardigheden variëren sterk naar leeftijd en opleidingsniveau. Zo beschikte **70% van de theoretisch opgeleiden** over meer dan basisvaardigheden, tegenover **29% van de praktisch opgeleiden**.
- Uit het ICILS-onderzoek van 2023 blijkt dat meer dan **33% van de leerlingen** in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs niet het basisoniveau voor computer- en informatiegeletterdheid haalt.
- In 2023 bood **71% van de bibliotheekorganisaties** programmering aan rondom digitaal burgerschap.
- In Nederland zijn er momenteel **799 Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's)**, waarvan **89 locaties** buiten de bibliotheek, zoals in buurthuizen, huisartsenpraktijken of scholen.
- 43% van de Nederlanders vindt dat de overheid onvoldoende naar burgers luistert, en **57%** vindt dat **politici te weinig opkomen** voor mensen zoals zij.
- Rijkere en armere Nederlanders ontmoeten elkaar steeds minder, wat sociale cohesie en wederzijds begrip onder druk zet. Waar kunnen mensen elkaar nog treffen? Aantal bezoeken per jaar in 2023: Voetbalstadions: 5,5 miljoen Poppodia: 5,8 miljoen Musea: 30,5 miljoen Bioscopen: 32 miljoen **Bibliotheken: 57,1 miljoen**.

* Bronnen: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), Ipsos, Bibliotheeknetwerk, VNG

De bieb: dé plek voor een goed gesprek

“Alle Nederlanders moeten kunnen meedoen aan de digitaliserende samenleving”, zegt Marjolein Oomes. “En dat is niet eenvoudig in de huidige samenleving die een hoog tempo verandert.” Oomes richt zich als opgaveregisseur op de maatschappelijke opgave *participatie in de informatiesamenleving*. Ze ziet het als een belangrijke taak van bibliotheken om participatie aan het democratische gesprek mogelijk te maken.

Dat ‘meedoen’ gaat verder dan het aanbieden van digitale hulpmiddelen en het verbeteren van digitale vaardigheden, zegt ze. Die ondersteuning is belangrijk, maar niet genoeg om voor samenhang te zorgen. Ze verwijst naar het SCP-rapport ‘Digitaal vervlochten, maar ook verbonden?’. Daarin waarschuwt het planbureau dat de relaties tussen mensen onderling en tussen mensen en de overheid juist door de toenemende digitalisering onder druk kunnen komen te staan. Door de digitalisering kunnen ongelijkheid en individualisering snel toenemen, waarschuwt het SCP.

Digitaal burgerschap

Om het tij te keren ziet Oomes een ‘actieve, betrokken rol’ weggelegd voor bibliotheken. Zij kunnen ontmoetingen mogelijk maken waarin mensen perspectieven uitwisselen. In de Netwerkagenda wordt dit ‘Het verstevigen van de rol van bibliotheken in de democratie’ genoemd. Oomes: “Meedoen aan de samenleving betekent dat mensen die ook mede

kunnen vormgeven. Bijvoorbeeld door betrokken te zijn bij het publieke debat en besluitvorming.” Participatie is belangrijk nu het vertrouwen in de politiek afneemt en veel mensen zich onvoldoende gehoord voelen. “Bibliotheken kunnen het goede gesprek faciliteren, waarin ruimte is voor verschillende perspectieven en waarin ook de stille meerderheid een stem heeft.” Deze dialoog kan fysiek plaatsvinden, in de bibliotheken. Maar Oomes ziet ook mogelijkheden online. Er zijn online tools die participatie ondersteunen en goed aansluiten bij het digitale burgerschap dat Oomes voor ogen heeft. Civinc (zie kader) is daar een voorbeeld van, maar er zijn meer opties. Oomes: “We moeten ontdekken wat goed bij bibliotheken past, door te programmeren en door te experimenteren.” Op het bibliotheekcongres zijn visies en ervaringen met digitaal burgerschap uitgewisseld. Daarbij zal onder meer worden gebruik gemaakt van Civinc.

Civinc: De participatietool Civinc brengt mensen die verschillend denken online in gesprek. Eén-op-één en anoniem, waardoor er geen groepsdruk is en gebruikers hun authentieke mening vrij kunnen uiten. Het doel van de tool is bubbels doorbreken en meer wederzijds begrip tussen deelnemers. Voor een democratie zijn zulke ‘constructieve botsingen’ noodzaak, tegelijkertijd legt de tool bloot welke gezamenlijke doelen er achter deze meningsverschillen schuilgaan.

TALK

Zorgvraag? De Bibliotheek helpt!

Voor veel mensen is het digitale zorglandschap moeilijk te navigeren. Van patiëntenportalen tot online afspraken en medicatie-informatie: wie niet digitaal vaardig is, raakt snel de weg kwijt. In de provincie Groningen werken bibliotheken, huisartsen en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) daarom samen aan een innovatieproject voor toegankelijke digitale zorg.

“Veel mensen vinden het lastig om hun weg te vinden in het digitale zorglandschap,” vertelt Manon de Velde Harsenhorst van Biblionet Groningen. In het innovatieproject worden huisartsen actief betrokken bij de doorverwijzing naar het aanbod van de Bibliotheek: het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO), het Taalhuis of digitale gezondheidsprogramma’s zoals DigiVitaler.

Veel onwetendheid

“Samen met Alexander Smit van de RUG onderzoeken we digitale vaardigheid van patiënten, van

de huisarts én of er doorverwezen wordt naar de bibliotheek”, vertelt De Velde Harsenhorst. Dit onderzoek ondersteunt het brede thema van digitale toegankelijke zorg. De uitkomsten die het onderzoek oplevert zijn relevant voor het innovatieproject dat Biblionet Groningen heeft opgetuigd met twee huisartsenpraktijken. Daarnaast onderzoekt de RUG of huisartsen en praktijkondersteuners (POH’s) bekend zijn met de bestaande hulpstructuren, en hoe die hen kunnen ondersteunen. Tijdens presentaties van Biblionet Groningen aan POH’s en huisartsen in tien gemeenten bleek er

veel onbekendheid te zijn over wat bibliotheken allemaal doen. “Soms was de reactie: ‘Doet de bieb dit allemaal? Dat wisten we niet!’”, aldus De Velde Harsenhorst. Naast bekendheid met de bibliotheek blijkt ook vertrouwen een belangrijk aspect te zijn. Beide indicatoren worden daarom meegenomen in het project.

Inmiddels worden er posters opgehangen in wachtkamers, staat het aanbod van de Bibliotheek in nieuwsbrieven en verwijzen huisartsen door. We gaan na de zomer kijken hoe huisartsen en bibliotheken verder samen kunnen werken, bijvoorbeeld door samen een workshop over het patiëntenportaal te geven of een IDO op locatie te realiseren. De Velde Harsenhorst: “Zorg toegankelijk maken lukt alleen als je als breed netwerk samen optrekt.”

OVER EEN
LEVEN LANG
ONTWIKKELEN

Wij willen dat de Bibliotheek voor iedereen een laagdrempelige en neutrale plek is om te leren, ontmoeten en zich te ontwikkelen. Daarom vergroten wij het gebruik door het gratis lidmaatschap te verruimen en borgen we de kwaliteit en continuïteit van Taalhuizen. We bouwen onze rol als plek voor leven lang ontwikkelen uit, met een groeiende collectie en programmering gericht op educatieve content voor alle leeftijden.

Bouwen aan leerecosystemen

CREDITS: YARA WINKELAAR

DELFT – Niet alles wat kinderen moeten leren, past binnen de muren van een klaslokaal. Daarom werkt DOK, de bibliotheek van Delft, aan het ontwikkelen van leerecosystemen: netwerken van scholen, culturele instellingen, ouders en wijkpartners waarin kinderen hun passies en talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen.

“Het idee van een leerecosysteem is niet nieuw”, zegt Janneke Baken, hoofd Kunst- en Cultuureducatie bij DOK. “We herontdekken het eigenlijk. Leren gebeurt overal: thuis, op school, in de bibliotheek, bij het museum of de sportclub. Wij willen die werelden verbinden, zodat ieder kind toegang heeft tot inspirerende leerervaringen.” De bibliotheek vervult daarin een centrale rol, juist omdat ze onafhankelijk, toegankelijk en vertrouwd is. “We zijn verbinders. En dat doen we met één doel: kansengelijkheid vergroten. Niet ieder kind heeft vanzelfsprekend toegang tot activiteiten buiten school. Wij proberen de drempels te verlagen.”

De Rijke Leerdag

Een concreet voorbeeld is *de Rijke Leerdag*, een programma dat in 2023 begon op vier basisscholen in Delft-West – in wijken waar de kansengelijkheid onder druk staat – en inmiddels op twaalf scholen draait. Het doel: kinderen tijdens en na schooltijd in aanraking laten komen met natuur, erfgoed, sport, kunst en cultuur. “We willen kinderen de kans geven om hun passies te ontdekken én te verdiepen”, vertelt Baken. De aanpak is gebaseerd op twee eerdere pilots: *Cultuureducatie van binnen naar buiten* en een pilotversie van de Rijke Leerdag. “We werken wijkgericht en bouwen samen met scholen en partners aan een duurzaam netwerk waarin iedereen zijn rol kent.”

Samenwerken in de wijk

Binnen het project werken scholen, culturele organisaties, sportaanbieders, het Cultuurhuis Delft, zzp'ers en de gemeente samen. DOK coördineert en verbindt. “Wij zijn expert op het gebied van leesbevordering en cultuureducatie, maar ook in onderzoek en deskundigheidsbevordering”, aldus Baken. “Partners hebben hun eigen verantwoordelijkheid. Het ecosysteem is een fijnmazig netwerk van mensen en sleutelfiguren.” Daarbij wordt steeds gekeken naar wat er al is én wat er nog nodig is. Zo bleek uit onderzoek dat veel scholen ruimtegebrek hadden. “Met die signalen zijn we naar de gemeente gegaan. Je moet zichtbaar maken wat er nodig is om verder te kunnen groeien.”

De eerste resultaten zijn positief: kinderen doen nieuwe ervaringen op, ouders raken betrokken en organisaties vinden elkaar sneller. “We willen naar een duurzaam leerecosysteem waarin elk kind – ongeacht achtergrond – zijn of haar talent kan ontdekken en ontwikkelen”, zegt Baken. “Dat vraagt om samenwerking, vertrouwen en tijd. Maar als bibliotheek kunnen wij dat proces aanjagen.”

‘Nieuwe vrijwilliger vraagt om andere aanpak’

Vrijwilligers zijn al decennialang de ruggraat van bibliotheken. Naast de traditionele vrijwilliger dient zich steeds vaker een nieuw type aan: de actieve buurtbewoner. Deze wil een maatschappelijke bijdrage leveren met meer vrijblijvendheid. Dat vraagt om een andere aanpak binnen de bibliotheek.

Rond de buurtgerichte *community library* ontstaan nieuwe samenwerkingen tussen actieve bewoners en bibliotheken. Hun inzet is heel divers: een bordspelavond, een schrijverscafé, een spontaan aanbod om te komen voorlezen: het kan van alles zijn. Soms is er een inhoudelijke link met de collectie, soms is de bibliotheek alleen facilitair. “Bibliotheken zijn blij met hun aanbod en zoeken ook zelf de verbinding met de lokale omgeving”, aldus Maaike Verhoeven van Probiblio.

Waardevol

Het doel van dit nieuwe type vrijwilliger is net als zijn traditionele tegenhanger maatschappelijke waarde toevoegen. Alleen de manier waarop verschilt. “De klassieke vrijwilliger is iemand op wie je kunt bouwen”, zegt Lonneke Lans van Cubiss. “Deze persoon komt jaren-

lang op een vaste dag als opruimhulp of voorlees-vrijwilliger en houdt van ritme, duidelijkheid en gezelligheid. Vanuit een intrinsieke motivatie. Zij zijn en blijven heel waardevol.”

Klassieke organisatiemodellen

De actieve buurtbewoner daarentegen is vaak tijdelijk betrokken, gedreven door een specifiek thema of interesse. Zij kiezen voor vrijheid boven vaste afspraken. Verhoeven: “Deze ontwikkeling vraagt een andere begeleiding, visie en organisatie. Vaste vrijwilligers hebben een contract, moeten een VOG overleggen en werken volgens een rooster. Voor het aanbod van een actieve buurtbewoner werkt dat niet zo.”

Veel bibliotheken experimenteren inmiddels met projecten waarin meer ruimte is voor een andere vorm van vrijwillige inzet. Verhoeven: “Er is geen blauwdruk, het is maatwerk per situatie. Het belangrijkste is dat bibliotheken zich realiseren dat er dingen veranderen en gaan nadenken over nieuwe vormen van organisatie. De actieve buurtbewoner is geen vervanger van de vaste vrijwilliger, maar een waardevolle aanvulling. Als bibliotheken dat goed organiseren, ontstaat er iets heel moois.”

DE DRIE P'S VAN PROF.DR. KEVIN CROWLEY

De aanpak van de Rijke Leerdag is gebaseerd op het model van onderzoeker prof. dr. Kevin Crowley, die drie sleutelbegrippen benoemt:

- 1. Personen:** Helpende volwassenen – zoals leerkrachten, ouders of bibliotheekmedewerkers – zijn cruciaal.
- 2. Plekken:** Kinderen hebben veilige en toegankelijke leeromgevingen nodig in hun eigen buurt. Scholen en bibliotheken zijn springplanken waar je veel kinderen laagdrempelig bereikt.
- 3. Perspectieven:** Door een rijk aanbod – van muziek tot natuur – ontdekken kinderen nieuwe interesses en kunnen ze hun horizon verbreden.

‘The most important reason to introduce the ecosystems is to contribute to equality and equity in learning. Libraries are open spaces, it’s a front door to an open ecosystem. It takes bravery to connect with communities.’

CIJFERS*

- Uit het PIAAC-onderzoek blijkt dat **3 miljoen** Nederlanders boven de 16 jaar in 2024 onvoldoende taal- en rekenvaardigheden heeft.
- **4,5 miljoen** Nederlanders vinden het lastig om met de **digitale overheid** om te gaan.
- Bijna **68% van de theoretisch opgeleide** werkenden heeft in 2024 deelgenomen aan werkgerelateerde cursussen. Slechts **29% van de praktisch opgeleide werkenden** volgde dergelijke cursussen.
- **34%** van de jongvolwassenen (25-35 jaar) nam deel aan scholing tegenover 19% van de oudere volwassenen (55-65 jaar).
- In 2024 waren er ongeveer 200 actieve Taalhuizen, waarvan 67 gecertificeerd.

CONTROVERSE EN CENSUUR IN DE OPENBARE BIBLIOTHEEK

‘Kernwaarden bieden houvast in stormachtige tijden’

Bibliotheekcollecties liggen onder vuur. Zelfs zonder dat je het als medewerker doorhebt, krijg je te maken met censuur en controverse. In Vlaanderen worden bibliotheken sinds januari ondersteund met een handvest.

Een verzoek uit de Joodse gemeenschap om een yogaboek met een blote arm op de cover niet frontaal te presenteren. Een boek dat niet aan de kwaliteit-snormen voldoet, maar dat de lokale auteur per se in de collectie wil opnemen. Een bibliotheek die het niet aandurft de Gayma Sutra uit te stallen. Stuk voor stuk praktijkvoorbeelden van dilemma’s waarmee bibliotheekmedewerkers te maken kregen.

“We leven in een tijd van polarisatie en desinformatie,” zegt Wendy Wauters, collectievormer non-fictie voor het netwerk van openbare bibliotheken in Antwerpen. “De roep om boeken te verwijderen – uit bezorgdheid, angst, overtuiging of machtsvertoon – wordt steeds luider. We kijken vaak naar de censuur in de Verenigde Staten, maar ook in Nederland en Vlaanderen moeten we ons voorbereiden. We moeten nú het gesprek aangaan over (zelf)censuur

Bron: [AMUZ](#)

en controverse. Niet wachten totdat we midden in de storm zitten.”

Veilige ruimte voor iedereen

Openbare bibliotheken zijn plekken voor iedereen – ongeacht politieke voorkeur, religie, afkomst of

sociaaleconomische achtergrond. Juist die brede toegankelijkheid maakt ze ook kwetsbaar voor druk van buitenaf. Daarom is in Vlaanderen begin dit jaar een ‘charter’ (handvest) opgesteld. Bij mogelijke controverse biedt het houvast in de communicatie en programmering. Wauters licht enkele kernwaarden uit het handvest toe. “Openbare bibliotheken beheren een actuele collectie, die onafhankelijk en onpartijdig is samengesteld. We laten ons niet leiden door ideologische, politieke, religieuze of commerciële belangen. We houden een spiegel voor en laten meerdere perspectieven zien. We omarmen diversiteit en zijn er voor iedereen.”

Rode lijn

Tijdens het Nationaal Bibliotheekcongres op 12 juni liet Wauters deelnemers ervaren hoe lastig het kan zijn om te oordelen over boektitels. “Zelf ben ik tijdens dit proces ruimer gaan denken. Een rode lijn is voor mij als wetenschappelijk is vastgesteld dat de inhoud levensbedreigend is voor de gezondheid. Maar als wij mensen kritisch willen laten lezen, moet ons aanbod zo breed mogelijk zijn.”

TALK

Dalfsen laat zien hoe het anders kan

DALFSEN - Impactgericht werken versterkt je dienstverlening. Ook als je een kleine bibliotheek bent. Dat bewijst de inspirerende aanpak van bibliotheek Dalfsen. Vooral op het thema digitaal burgerschap is vooruitgang geboekt.

Het impactgericht werken in Dalfsen (11 medewerkers, 220 vrijwilligers) kwam voort uit de wens om de PDCA-cyclus (plan-do-check-act) beter te doorlopen. De bibliotheek volgde daarvoor een traject volgens de lijn: strategie, meten en maximaliseren. Startpunt was een behoeftenonderzoek onder de inwoners van Dalfsen. “We gingen de boer op met verschillende vragenlijsten”, vertelt Erika de Weerd, coördinator team Volwassenen. “Daarna voerden we verdiepende gesprekken. Daaruit is een werkgroep gevormd die sindsdien meedenkt over nieuwe activiteiten. Programmering die rechtstreeks voortkomt uit de wensen van de inwoners – hoe mooi is dat?”

Ansichtkaart

De nieuwe activiteiten hadden vooral een link met het thema digitaal burgerschap, zoals het herkennen van desinformatie. De belangstelling was groot. De Weerd: “Het was zo *booming* dat we workshops moesten omzetten in interactieve lezingen. Na afloop kregen deelnemers een Ansichtkaart mee met vijf vragen om de activiteit te beoordelen. Ook dat meetinstrument bleek een succes: driekwart van de kaartjes kwam ingevuld terug. Die uitkomsten gebruiken we weer om het programma verder te verdiepen”, zegt De Weerd.

Borging

Onderdeel van het impactgericht werken is het opstellen van een zogeheten ‘verandertheorie’. Dalfsen is hierin ondersteund door Rijnbrink. “Impactgericht werken is vooral leren van wat je aan het doen bent”, zegt adviseur Modai van Aken: “Gemeenten vragen steeds vaker aan bibliotheken om het effect van hun activiteiten aan te tonen. Dalfsen kan dit nu aantonen. Alle medewerkers en vrijwilligers zijn meegenomen in het traject en projecten zijn geborgd in de organisatie. Een inspirerend voorbeeld van hoe een kleine bibliotheek groot kan denken.”

CREDITS: CUBISS

Meer dan dertig verschillende rollen

Openbare bibliotheken in Europa vervullen meer dan dertig verschillende rollen: van leesbevordering tot rollen op het gebied van sociale cohesie, digitale inclusie en democratisering. Dat blijkt uit onderzoek in opdracht van de Europese Raad.

Joris Everaerts van het Departement Cultuur, Jeugd en Media in Vlaanderen en Klaas Gommers van de Vereniging van Openbare Bibliotheken in Nederland zijn twee van de in totaal 34 experts uit 25 EU-landen. De experts formuleerden negen maatschappelijke uitdagingen, zoals toenemende ongeletterdheid, ongelijke toegang tot cultuur, maar ook haperende economische ontwikkeling en klimaatverandering. Vervolgens inventariseerden ze hoe bibliotheken in hun land daarop inspelen. Ze leverden 400 goede voorbeelden uit heel Europa op.

Everaerts: “Zo zie je in Nederland dat mensen in bibliotheken hulp krijgen om een baan te vinden.” Gommers vult aan: “Dat vloeit voort uit de klassieke rol van bibliotheken: het taalvaardig maken van mensen, de ontmoeting faciliteren en het beschikbaar maken van informatie.” In Vlaanderen organiseerden bibliotheken in aanloop naar de verkiezingen programma’s om kiezers te leren hoe elektronisch stemmen werkt. Ook gaven ze voorlichting aan jongeren die voor de eerste keer mochten stemmen. In Finland spelen bibliotheken een rol in de nationale weerbaarheidsstrategie.

Fijnmazig netwerk

“Bibliotheken beschikken over een fijnmazig netwerk in Europa”, vertelt Everaerts, “er zijn meer dan 65.000 vestigingen. Die kunnen heel dicht bij de mensen staan. Daardoor hebben ze de kans om een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke uitdagingen in hun buurt, dorp, stad of regio.”

Gommers en Everaerts hopen dat het rapport – dat eind 2025 gereed is – een startpunt vormt voor discussies over het versterken van de verschillende rollen van bibliotheken in elke lidstaat. En dat het inspiratie biedt. “Dit kan het begin zijn van veel gesprekken op verschillende niveaus en bijdragen aan nog betere dienstverlening aan de inwoners.”

BLIK VAN
BUITEN

HOE BIBLIOTHEKEN ONZE DIGITALE TOEKOMST REDDEN

We leven in een tijd waarin digitale vaardigheden onmisbaar zijn. Kunstmatige intelligentie verandert onze samenleving ingrijpend, en wie digitaal niet mee kan, raakt snel buitenspel. Juist daarom zijn er plekken nodig waar mensen leren kritisch denken, veilig online navigeren en zelfstandig keuzes maken. Bibliotheken zijn zulke plekken. Ze spelen een onmisbare rol in het aanleren van (digitale) basisvaardigheden- voor jong én oud. Of het nu gaat om het aanvragen van toeslagen, het volgen van een taal cursus of het leren omgaan met online overheidsdiensten.

Bibliotheken maken onze samenleving sterker, slimmer en weerbaarder. Daarom hebben we als overheden en bibliotheeksector onze gezamenlijke ambities vastgelegd in het Bibliotheekconvenant 2024–2027. We spreken onze gezamenlijke ambities uit: bijdragen aan een geletterde samenleving, een leven lang ontwikkelen én – misschien wel het meest urgent – toegang tot de digitale wereld voor iedereen. Maar hoe maken we dat concreet? Hoe zorgen we er samen voor dat niemand buiten de boot valt in een steeds digitalere samenleving? Hoe versterken we de rol van bibliotheken nu digitale ongelijkheid toeneemt? Dat vraagt om samenwerking. Gemeenten, bibliotheken, onderwijs en maatschappelijke organisaties moeten de handen ineenslaan. Provincies kunnen hierbij het verschil maken: door regionale netwerken te versterken, innovatie te stimuleren en te investeren in kennisdeling en organisatiekracht. Het convenant biedt de basis, maar het is aan ons om het tot leven te brengen. Voor provincies betekent dat een rol als verbinder en aanjager – niet als controleur, maar als bewaker van samenhang en voortgang.

Zonder gerichte voortvarende actie dreigt een generatie op te groeien zonder grip op de digitale wereld. Laten we dus niet alleen spreken van ambitie, maar van een dringende

oproep tot gezamenlijke stappen. Want de toekomst wordt niet digitaal, die is het al. Het is aan ons om te zorgen dat iedereen daarin zijn weg kan vinden. Met de bibliotheek als gids.

– **Tijs de Bree**,
gedeputeerde
Provincie Overijssel

WAT
ZOU JIJ
DOEN?

Pas ik nog wel in de Bibliotheek?

Ik werk in een kleine stadsbibliotheek die de afgelopen jaren flink is veranderd. De kinderhoek is omgetoverd tot een ontdek- en maakplek, er zijn studiepods geplaatst, en binnenkort wordt een groot deel van de collectie verplaatst naar het depot om ruimte te maken voor ontmoeting. We zijn al jaren meer dan alleen een plek waar je boeken leent – en dat begrijp ik ook. Maar nu worstel ik met het volgende dilemma: de welzijnsorganisatie gaat één dag per week de grote leeszaal gebruiken voor activiteiten met jongeren en er komt een jongerenraad. Daar heb ik moeite mee. Niet alleen is de leeszaal een van de laatste rustige plekken in het gebouw, maar men verwacht ook dat ik meehelp bij deze sociale activiteiten. Ik vraag me steeds vaker af: pas ik nog wel in de Bibliotheek?
– **Een bezorgde medewerker**

Open blijven staan

Hoewel ik je zorgen begrijp, zou je het ook van de andere kant kunnen belichten. Hoe meer mensen van diverse pluimage de drempel van de bieb overstappen, hoe meer levensvreugde je als klant- en informatiemedewerker je kunt ervaren. Immers, ieder lid van de samenleving is uniek! – **Conny Treffers, Bibliotheek AanZet**

Even doorzetten

Het lijkt me goed om eerst in gesprek te gaan met je manager, zodat je beter begrijpt waarom deze keuzes zijn gemaakt. Vraag je vervolgens af wat je zo aanspreekt in de bieb. Ik lees in je vraag dat je de leeszaal een warm hart toedraagt. Vergeet niet dat de kern van boeken en collectie ook blijft bestaan. Dat ene uurtje kom je dan wel door, toch? En als je het echt niet ziet zitten, zou je misschien op het moment dat deze activiteit is, iets anders kunnen gaan doen. Misschien in een andere vestiging? – **Iris van den Akker, Stichting Openbare Bibliotheek Venlo**

Lonkend perspectief

Eigenlijk is het geen vraag. Bibliotheken zijn ervoor dat iedereen blijft meedoen, en dat iedereen zich kan blijven ontwikkelen. Jij dus ook. Wat misschien kan helpen: we doen niets meer alleen als bieb. Kijk dus hoe je kunt aansluiten bij iets wat bij jou past. Misschien kun je jouw kennis over de collectie ergens inzetten? En bedenk wat je nog zou willen, er is altijd een lonkend perspectief. – **Inge van Dongen, Bibliotheek Maas en Peel**

Waarom voel je je zo?

Voordat ik je kan antwoorden, zou ik je eigenlijk iets willen vragen. Waarom voel je je hier zo ongemakkelijk bij? Wat is jouw ambitie? En waar word je gelukkig van? Ik zie ook dat de bibliotheek voor een groot veranderproces staat, maar er is vast ruimte voor iedereen om iets te doen dat bij hem of haar past, ook als je klassiek bent opgeleid. – **Nander Lankhorst**

Andere baan

Herkenbaar. Ik werk in een kleine bibliotheek in de provincie. Daar zijn ooit mensen komen werken die van lezen en rust houden. En dat is veranderd, dat klopt. Bedenk dat we ons allemaal inzetten voor het gezamenlijke doel: mensen helpen. Vraag je dus af: hoe kun je als bieb die jongeren helpen en wat levert jou dat op? Maar als je echt alleen voor je rust komt, dan moet je een andere baan zoeken. Dat is niet meer van deze tijd. – **Irene Louwrier, Stichting BZOF**

Staan voor stilte

Ik snap je zorg. Deel die ook, op de juiste plek. Maar het is terecht dat je gaat staan voor stilte. Er schuilt een groot gevaar in volle multifunctionele ruimtes. Dan zijn het ‘niks-ruimtes’. De code moet duidelijk zijn wat er in zo’n ruimte mag. Ik begrijp best dat de bieb niet stoffig wil zijn, maar een spééltuin in je bieb? **Bastiaan van den Berg, theoloog**

Carrièreswitch

Cathelijn Wennemers maakte de overstap van het bankwezen naar de bibliotheek. Wat dreef haar? En hoe past haar verhaal in het idee van ‘een leven lang ontwikkelen’?

“Als kind vond ik de bibliotheek in Nijverdal al fascinerend: het gebouw, de boeken, de mensen. Dat ik er ooit zou werken, had ik nooit gedacht. Ik heb ook best een reis afgelegd. Na de middelbare school studeerde ik communicatie in Zwolle. Onderzoek lag me minder, dus doorstuderen was geen logische stap. Via een *traineeship* belandde ik bij de ING. Best bijzonder, want ik had niet veel met cijfers. Maar, zo bleek, wél met klantcontact. Al snel was ik de spin in het web en groeide ik door naar marketing en communicatie, en werd ik het gezicht van de bank. Toch knaagde er iets. Na wéér een reorganisatie

wist ik: ik wil iets anders. De stap uit de ‘gouden kooi’ was spannend. Een korte tijd bij de Rabobank bevestigde mijn gevoel: ik wil uit de commerciële wereld en iets betekenen voor de maatschappij. Toen zag ik een vacature bij Bibliotheek Nijverdal voor teammanager publieksservice. Eén telefoontje met mijn huidige manager haalde alle twijfel weg.

Inmiddels werk ik er met veel plezier en combineer ik mijn rol als teammanager met die van programmamaker volwassenen. Mijn ervaring uit de bankwereld komt goed van pas: mijn verbindende en coachende vaardigheden kan ik hier volop inzetten. Maar vooral: ik kan écht iets voor mensen betekenen. Ik voel me op mijn plek – en ben nog lang niet uitgeleerd!”

‘Speel in op waar mensen écht behoefte aan hebben’

De wereld verandert in een razendsnel tempo. Nieuwe technologieën en trends volgen elkaar in hoog tempo op. Toch blijft volgens Kim Pillen van sociaal-cultureel trendbureau TrendsActive één ding constant: de menselijke behoefte aan veiligheid, verbondenheid en grip. “De sleutel tot relevantie in een veranderende wereld ligt bij de mens zelf.”

Pillen adviseert organisaties zoals banken en verzekeraars, maar werkte recent ook voor de Bibliotheek Utrecht. “Vaak richten organisaties zich op wat verandert. Wij kijken juist naar wat stabiel blijft. Dat geeft houvast.”

Cultureel bufferen

De belangrijkste ontwikkeling die Pillen signaleert, is de toenemende behoefte van mensen aan verbinding – zowel met anderen als met de samenleving als geheel. Iedereen wordt geboren in een specifieke omgeving, met eigen gewoontes en patronen. In een diverse samenleving kunnen die gewoontes sterk uiteenlopen. Dat verschil kan spanningen veroorzaken: wat voor de één vanzelfsprekend is, is voor de ander onbekend. Die spanning wordt ook wel culturele stress genoemd. Om daar goed mee om te gaan, is het belangrijk dat mensen leren ‘bufferen’. Psycholoog Victor Kouratovsky legt uit dat het gezond is om in aanraking te komen met andere meningen en culturele achtergronden. Het vergroot de weerbaarheid van mensen.

Volgens Pillen is de bibliotheek één van de weinige plekken waar dat op natuurlijke wijze gebeurt. “De bibliotheek wordt vaak gezien als een neutrale en toegankelijke plek. Zelfs mensen die weinig vertrouwen hebben in de overheid voelen zich er welkom.”

Daarnaast biedt de bibliotheek iets wat online vaak ontbreekt: het brengt mensen buiten hun eigen bubbel, los van algoritmes, in contact met nieuwe perspectieven, informatie en verhalen.

Richting geven

De tweede grote ontwikkeling is dat mensen behoefte hebben aan richting. Door economische onzekerheid, woningtekorten en het wegvallen van religieuze instituten zijn veel mensen zoekende. Je kunt er als burger vaak weinig tegen doen, en dat gevoel maakt angstig. We zien dat mensen dus op zoek zijn naar

‘guidance’. De bibliotheek kan daarop inspelen: helpen bij digitale geletterdheid, informatie duiden, een luisterend oor bieden en een plek zijn waar mensen zich onderdeel voelen van een groep.

Pillen sluit af met een advies: “Wees als bibliotheek niet alleen gefocust op data en kortstondige trends, maar blijf uitzoomen. Kijk naar de context waarin mensen leven, en vraag je af: waarom zien we bepaalde trends? Welke behoefte schuilt daarachter? Als je dat weet te doorgronden, kun je écht relevant zijn voor mensen.”

Vier kansrijke innovaties uitgelicht

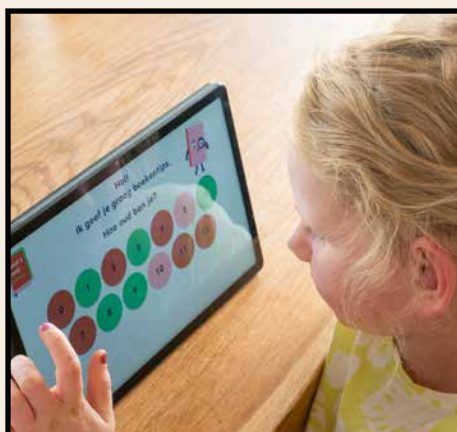
Met het innovatieprogramma Landelijke Fieldlabs kunnen bibliotheekvoorzieningen, partners, kennisinstellingen en bedrijven doelgericht oplossingen ontwikkelen, testen en implementeren. Pilots worden uitgevoerd en innovaties opgeschaald.

Meer weten?
innovatiebieb.nl/fieldlabs/

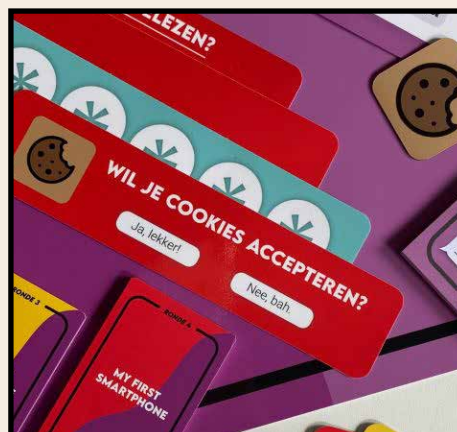
1 Gamen voor de lijst

Met ‘Gamen voor de lijst’ laat Bibliotheek Gooi+ jongeren ontdekken dat games vol verhalen, kunst en cultuur zitten. Door gamen in te zetten als leesbevordering, verbindt dit project gaming en literatuur op scholen en in bibliotheken – een creatieve aanpak tegen ontlezing!

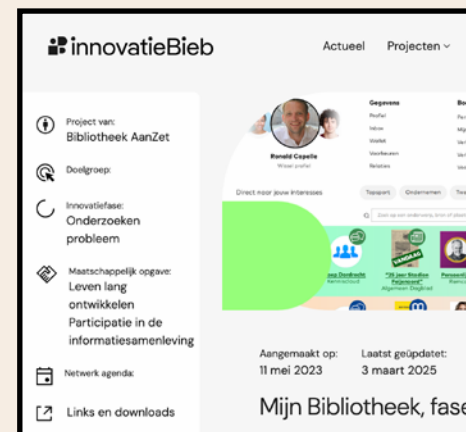
2 What's Next Junior

Boekentips op maat voor jonge lezers? Bibliotheek Eindhoven ontwikkelt met partners de app What's Next Junior: een slimme tool waarmee kinderen (en ouders!) makkelijk hun volgende favoriete boek vinden. Gebaseerd op interesses of eerdere keuzes. Zo wordt lezen leuk én persoonlijk – en groeit het leesplezier mee met het kind.

3 My First Smartphone Bordspel

Een smartphone krijg je niet zomaar, daar speel je eerst een spel voor! Bibliotheek Eemland ontwikkelt ‘My First Smartphone’: een bordspel waarmee ouders en kinderen samen afspraken maken over schermtijd, privacy en online gedrag. Zo bereiden kinderen zich goed en met vertrouwen voor op hun eerste smartphone.

4 Mijn Bibliotheek

Bibliotheek AanZet ontwikkelt Mijn Bibliotheek: een gepersonaliseerd digitaal leerplatform dat gebruikers helpt zich een leven lang te ontwikkelen. Door content te filteren op basis van interesses, ontstaat een aanbod op maat. Het platform speelt in op technologische ontwikkelingen, een flexibele arbeidsmarkt, en ondersteunt persoonlijke groei en kennisontwikkeling.

Meer dan 1.200 deelnemers!

Het Nationale Bibliotheekcongres op donderdag 12 juni in het Beatrixtheater in Utrecht had niet alleen een overweldigend aantal deelnemers, de energie spatte ervan af tijdens het dynamische plenaire programma, in de 68 interactieve workshops, verdiepingssessies en talks én bij de 45 standhouders op het inspiratieplein. De dag in 7 beelden gevangen.

< Adriaan Langendonk (2e van rechts) is de drijvende kracht achter de structurele financiering voor programma's als de Bibliotheek op school en BoekStart. Op het Nationale Bibliotheekcongres kreeg hij daarom de eerste Boekwijzer van Langendonk, een prijs die speciaal voor deze uitzonderlijke verdienste in het leven is geroepen.

DOE JE MEE?

Wil je graag in gesprek gaan met andere jonge bibliotheekmedewerkers? (Werk)ervaringen delen met gelijkgestemden? Vrijblijvend deelnemen aan inspirerende workshops, interessante lezingen en leuke borrels? Ben jij 35 jaar of jonger en werkzaam in de Openbare Bibliotheeksector? Word dan lid van het [Jong Bibliotheek Network](https://jongbibliotheek.net).

het Nationale Bibliotheekcongres
12 JUNI 2025 UTRECHT

WORKSHOP "We werken al jaren samen,
maar hoe kijkt het onderwijs eigenlijk naar de Bibliotheek?"

Lekker stampen

In het Bibliotheekconvenant 2024-2027 is een stevige ambitie geformuleerd voor de Bibliotheek op school. De focus ligt daarbij op leesplezier en geletterdheid, vooral bij vmbo-leerlingen en meertalige jongeren. Maar ja, het onderwijs tekende het convenant zelf niet. Op het Bibliotheekcongres spraken de aanwezige onderwijspartijen PO-Raad, Onderwijsinspectie en SLO nu hun wens uit voor een gezamenlijk plan. Illustrator Elco van Staveren ving de discussie over de ongelijkheid in grootte die daarna plaatsvond treffend in dit beeld. Is het niet alsof de muis tegen de olifant zegt: "We gaan samen hard stampen?" De boodschap van de onderwijssector: "Maak jezelf als bibliotheeksector niet te klein – we pakken dit samen op."

Achterwerk in de bieb

In deze rubriek delen bibliotheekmedewerkers uit heel Nederland korte, persoonlijke anekdotes uit hun dagelijks leven in de bibliotheek.

Biebleven

Het nieuwe schooljaar is begonnen en in onze Venlose bibliotheek proberen we brugklassers warm te maken voor een bezoek aan de bieb. In hun eerste week krijgen ze een rondleiding langs de collectie en de extraatjes: workshops en activiteiten. Mijn collega's maken er een leuke, luchtige presentatie van om te laten zien wat de bieb jongeren te bieden heeft. Als ik een groep scholieren passeer, zie ik hoe een jongen om zich heen kijkt, zijn buurman aanstoot en met verdraaide ogen verzucht: "En voor sommige mensen is dit hun hele leven."

Hoe groot?

Mijn eerste maand in de bibliotheeksector stond in het teken van kennismaken. Met de sector én met de mensen. "Wat fijn dat we gaan samenwerken en onze afdeling nu weer een vast aanspreekpunt bij jullie heeft. Hoe groot is jullie afdeling?" "Eén meter tweeëntachtig." Een vertwijfelde blik bij mijn gesprekspartner. "Er is geen afdeling, ik ben alleen. Maar ik sluit me er helemaal bij aan dat ik uitkijk naar de samenwerking."

Rijk

"Oom Dagobert, natuurlijk! Met zijn geldpakhuis en zijn avonturen." De bibliotheekmeneer had me gevraagd wie mijn favoriete stripfiguur was. Ik wilde een spreekbeurt houden over strips en wist niet goed waar te beginnen. Hij vertelde dat je van alles kon verzinnen. "Weet je waarom oom Dagobert in het Engels Uncle Scrooge heet? En ken je andere strips over geld?" Hij pakte allerlei boeken erbij, ook een duur boek over Disney met fantastische schetsen. Voor een jongetje dat striptekenaar wilde worden, geweldig. Maar onbetaalbaar van mijn paar gulden zakgeld per week. Ik mocht de prachtboeken gratis meenemen uit het boekenpakhuis! Ik voelde me rijk, Dagoboek Duck.

Kwartjes

'Zieke ruimtes hebben jullie,' opperde Ilias Fettouhi *aka Vlins* over de ongekende mogelijkheden van bibliotheek Rotterdam. In de Quardin-masterclasses 'Van Droom Naar Doel Is Doen' ontdekken jongeren als Vlins zichzelf, hun netwerk én de rol die de bibliotheek daarin kan spelen. Tijdens die sessies gebeurt precies wat je overal zou willen zien: kwartjes vallen, deuren gaan open, barrières verdwijnen. Dáárom voel ik me al decennialang thuis in de bibliotheek – als een vis in het water, en als een luis in de pels die het systeem scherp houdt.

Boeken met een praatje

In de deuropening wacht mevrouw Hermans (92) me op met een brede lach. Binnen zie ik foto's van een leven vol liefde en een veelvoud aan gehaakte poppetjes op tafels en kasten. Bibliotheek-aan-huis-vrijwilliger Marie-Louise schuift aan en we drinken koffie met appeltaart. Mevrouw Hermans vertelt over haar jeugd, haar jaren als dienstmeid, het saxofoon spelen in een joekskapel en vooral over haar grote liefde Jan: "Eine golden." Marie-Louise vult haar herinneringen aan. Als ik afscheid neem, heeft de ochtend een gouden randje: hier breng je boeken en gezelschap, en neem je verhalen mee terug.

Empathie

De taalstudenten van de zomerschool luisteren naar Mira Feticu. Ze spoort hen aan om in zichzelf te geloven. Een student vraagt: "Was u bang toen u hier kwam?" Mira kijkt hem verrast aan: "Wat een empathisch mens ben jij." Ze vertelt hoe bang ze was, maar ook dat ze haar dochter een leven wilde geven dat zij zelf in Roemenië niet had. De zaal is stil. De studenten luisteren. Empathie: ze begrijpen het woord misschien nog niet volledig, maar ze voelen het wel. Want een taal leren is niet alleen grammatica en woordenlijstjes. Het is ook leren luisteren naar wat niet wordt gezegd.

Goed verhaal

Een goed verhaal maken we samen. Ik denk dat dat waar is. Verhalen vertellen we immers aan elkaar en avonturen beleef je samen. De bibliotheek stond vroeger vol verhalen, eenzame verhalen die op een lezer stonden te wachten. Dode letters tot leven brengen, dat was ons werk. Dan zocht ik een verweesd boek bij een zoekende lezer. En af en toe kwam zo'n lezer terug en zei: 'Wat een prachtig boek was dat, bedankt voor de tip!' Die lezer en dat boek waar ik aan denk zijn allang verdwenen. Maar goede verhalen maken we nog steeds samen, in de bibliotheek. Van mens tot mens.

CREDITS: MICHEL DEVIJVER

Huh?! Kan dat ook bij de bieb?

COLOFON

Deze digitale krant wordt u aangeboden door de KB, SPN en VOB

Eindredactie Karlijn Broekhuizen
Redactie Saskia Klaassen, Anje Romein, Robin Ouwerkerk en Karlijn Broekhuizen
Fotografie Eelkje Colmjon
Vormgeving Nanda Alderliefste